

KATOLIK

Pismo poświęcone ludowi ku cnocie, nauce, zubożeniu.

Szanej język **Obowiązek** to prawo Boga a człowieka obowiązek

Za prawdę, wolność i prawo!

Oszczędność, trzeźwość,
stowarzyszenia.

Telefon nr. 40 i 47.

„KATOLIK” z dodatkiem „Gość Świętoeczny”
wychodzi w każdy Wtorek, Czwartek i So-
botę i kosztuje na kwartał 1.65 mk. Z odnoś-
nictwem do domu przez agenta lub pocztą 1.69 mk.

Bytom G.-Śl., Sobota, 30-go września 1916

OGŁOSZENIA
przyjmuje się za opłatą 25 fen. od wiersza (rzędu) drobnego.
Ogłoszenia w dziale redakcyjnym (reklamy) kosztują
75 fenigów za wiersz.

Przy sądowym dochodzeniu naszych pretenzyi za ogłoszenia przy konkursach, akordach i t. d. wszelkie rabały upadają.

Każdy abonent „Katolika” jest ubezpieczony na wypadek śmierci wskutek nieszczęścia na 150 mk. a na wypadek śmierci przez utonięcie i w kopalni pod ziemią na połowę, jeżeli wypełni wszystkie przepisane warunki i był sześć miesięcy przed wypadkiem abonentem i śmierć nastąpiła w ciągu tygodnia od dnia wypadku. Abonent musi być do 5. każdego miesiąca a przy kwartalnym abonamencie do 5. pierwszego miesiąca kwart. zapłacony. Wypadek musi być w przeciągu 24 godzin zameldowany. — Na przeciąg obecnej wojny ubezpieczenie to się znosi i nie istnieje.

Ostatnie wiadomości.**Sprawozdanie niemieckie.**

(wtb.) Główna kwatera, 28 września. Wojna na zachodzie. Armia generała-feldmarszałka następcy tronu Kuppreicha bawarskiego. Pomiędzy Ancre a Sommą ponowili Angliacy i Francuzi po ogniu przygotowawczym, przekraczającym wszystkie dotychczas zrobione doświadczenia, swoje silne ataki. Na większej części frontu bojowego odparła nasza niewzruszona piechota pod rozkazami generałów Sixt Arnim'a, Huegel'a i Schenk'a, wspierana skutecznie przez artylerię i lotników, zwycięsko nieprzyjaciela. Po obu stronach Thiepval i na wschód od Eaucourt l'Abaye walka zacięta jeszcze nie zakończona. Zacięte były zwłaszcza ataki z linii Morval-Bouchavesnes, wykonane przez przeciwnika bez względu na doznane w pierwszym swoim bezskutecznym szturmie krwawe straty, które powtórzył wieczorem. Oddziały, które wtargnęły, zostały natychmiast z naszej linii z powrotem wyparte, w małych częściach pozycyi na północ-zachód od Rancourt i na wschód od Bouchavesnes potrafił się przeciwnik utrzymać.

Nasi lotnicy zestrzelili wczoraj 7 samolotów, z tych 4 w okolicy nad Sommą.

Mała nieprzyjacielska eskadra, która wleciała po nad ziemię holenderską i nawróciła, zaatakowała Alost bezskutecznie. Przy angielskim ataku bombami na Brukselę zostało 15 domów zburzonych, 13 Belgijczyków zabitych, 28 rannych.

Wojna na wschodzie. Front generała-feldmarszałka księcia Leopolda bawarskiego. Słabsze rosyjskie ataki nad Aą na zachód od Rygi pomiędzy Miadziołem a jeziorem Narocz zostały z łatwością odparte.

W sprawozdaniu dziennym z 22 września wzmiankowane jako stracone części naszej pozycyi pod Korytnicą zostały wczoraj w skutecznym kontrataku przez wojska generała von der Marwitz'a po ciężkich walkach z powrotem zdobyte, przyczem odniesiono dalsze sukcesy. Wszystkie próby nieprzyjaciela, aby nas odeprzeć, nie udały się.

Rosyjski 4. syberyjski korpus odniósł wedle raportów naszych wojsk straty, które zbliżają się do zniszczenia całego korpusu. 41 oficerów 2800 chłopów wpadło w nasze ręce, 2 armaty i 17 karabinów maszynowych zostało zdobytych.

Front generała kawaleryi arcyksięcia Karola. Celem polepszenia naszej pozycyi posunęliśmy na zachód od folwarku Krasnolesie (pomiędzy Złotą Lipą a Narajówką) nasze linie naprzód, wzięliśmy 130 Rosyan od niewoli i zdobyliśmy 4 karabiny maszynowe; kontrataki pozostały bezskuteczne.

Na północ-wschód od Kirlibaby są kontrataki jeszcze w toku.

Wojna w Siedmiogrodzie. Pod Hermannstadt toczy się pomyślna lecz zacięta walka.

Wojna na Bałkanach. Na froncie żadnych ważniejszych wypadków.

Nasi lotnicy rzucili wielką ilość bomb na Bukareszt, który od ostatnich ataków jeszcze na wielu miejscach się pali.

Pierwszy generalny kwatermistrz
Ludendorff.

Z Koła polskiego w Wiedniu.

„Czas” krakowski donosi, iż prezes Koła polskiego we Wiedniu, Biliński, odbył 25 b. m. z austriackim prezydentem ministrów trzygodzinną konferencję w sprawach politycznych i gospodarczych. W konferencji uczestniczył minister dla Galicji.

Z parlamentu niemieckiego.

W czwartek o godzinie 3 po południu zagał marszałek dr. Kaempf posiedzenie parlamentu. Kanclerz Rzeszy Bethmann-Hollweg wygłosił półgodzinną mowę, rozwodząc się o położeniu obecnym na wszystkich frontach bojowych. Sprawy polskiej wcale nie poruszył. Następne pełne posiedzenie parlamentu odbędzie się w przyszłym czwartek. Obszerniejsze sprawozdanie podamy w następnym numerze.

Na morzu.

(wtb.) Berlin, 28 września. Jedna z naszych łodzi podwodnych zatopiła 23 września przed południem na morzu Północnym 11 rybackich parowców o pojemności razem 1605 ton, druga łódź podwodna tego samego dnia przy wejściu do kanału 4 belgijskie barki.

Jeden z naszych samolotów marynarki zaatakował 27 września rano z dobrym skutkiem stację lotniczą Lebara i baterie obronne na wyspie Oesel.

Mimo gwałtownego ostrzeliwania powrócił samolot nienaruszony.

Straty rumuńskie.

Gazety szwajcarskie donoszą, iż lista strat stojącej pod protektoratem królowej rumuńskiej bukareszteńskiej komisji sanitarnej podaje aż do 18 września 72 724 szeregowców, 3524 oficerów, w tem 4 generałów, 19 pułkowników jako poległych, rannych i zaginionych, 3 rumuńskich lotników jako zabitych.

Z Królestwa Polskiego.

Na mocy rozporządzenia generała-gubernatora warszawskiego zostało 29 majątków ziemskich w obwodzie częstochowskim wziętych pod przymusową niemiecką administrację. Są to dobra odebrane z powodu powstania w roku 1863 rodzinom polskim a podarowane rosyjskim oficerom lub urzędnikom, podczas gdy ich pierwotni właściciele zesłani zostali na Sybir. Na czele administracji postawiony został stojący w polu właściciel dóbr rverskich Laffert z Meklemburgii.

Sprawa polska w Rosyi.

„Nordd. Allg. Ztg.” podaje za „Russ. Wied.” z 8 września następującą informację:

„Hrabia Wielopolski, członek Rady Państwa, został zaproszony przez Stürmera na półtoragodzinną konferencję. Rozmowa toczyła się w języku francuzkim. Stürmer oświadczył hr. Wielopolskiemu, że w kwaterze głównej cesarza zapadła uchwała, aby wydać akt o przyszłym uregulowaniu podstaw państwowych Królestwa Polskiego. W najbliższych dniach ma się pojawić w tej sprawie oświadczenie rządu. W ciągu rozmowy oświadczył Stürmer, że zapatrywanie rządu rosyjskiego różni się tylko nieznacznie od żądań Polaków i dotyczy drobnych szczegółów przyszłego urzędzenia Polski.

„Nordd. Allg. Ztg.” pisze: Bezwątpienia postanowienie rządu rosyjskiego jest w ścisłym związku z wiadomościami o bliższym uregulowaniu przyszłych losów rosyjskiej Polski (Russisch Polen), które mogłyby przeprowadzić sami Polacy za zgodą państw centralnych.

Pismo moskiewskie, które donosi o tej ciekawej rozmowie, oświadczyło wyraźnie przed kilku tygodniami, że byłby to wielki błąd Rosyi, gdyby nie rozpoczęła kontrakcyi względem „planów niemieckich”. Jako „plan” emiecki uchodzi w tem

piśmie — podobnie jak i w większości dzienników rosyjskich — stworzenie niepodległego państwa polskiego. Wiadomości, które w tej sprawie przestały się do Rosyi, wywołały tam widocznie silniejsze wrażenie, aniżeli ciągle przedstawienia Anglii i Francji, które życzą sobie uregulowania sprawy polskiej, celem realnego wzmocnienia formuły o „wojnie, wyzwalającej małe narody.”

„Co zaofiaruje rząd rosyjski Polakom, tego oczywiście nie wiemy — pisze „Nordd. Allg. Ztg.” poczem podaje streszczenie memoriału Czichaczewa, jako wyrazu opinii rządowej w sprawie polskiej.

Z parlamentu niemieckiego.

Dzisiejsze (czwartkowe) posiedzenie parlamentu niemieckiego rozpoczyna się po godz. 3 po południu. Po zagajeniu przez marszałka dr. Kaempfa zabierze zaraz głos kanclerz Rzeszy, celem wyjaśnienia polityki zagranicznej i położenia wojennego. Po mowie kanclerza odroczy się parlament na dwa lub trzy dni, tylko główny wydział będzie obradował. Plan pracy parlamentarnej ustanowiony zostanie dopiero dzisiaj.

Sven Hedin u cesarza.

Sławny podróżnik skandynawski Sven Hedin zatrzymał się w podróży powrotnej do kraju w głównej kwaterze u cesarza Wilhelma i Hindenburga. Sven Hedin oświadczył, że tak cesarz jak i Hindenburg są niewzruszenie przekonani o zwycięstwie Niemiec. Cesarz Wilhelm cieszy się wybornym zdrowiem.

Nowy wynalazek niemiecki.

„Bas. Nachr.” donoszą z Londynu, że tamtejsi krytycy marynarki omawiają obszernie nowy typ łodzi podwodnej, wynaleziony przez Niemców. Liczba wyrzutni torped jest w tych łodziach znacznie większa, niż dotychczas i można je wypuszczać jednocześnie ze wszystkich stron.

Galicyjsey „rabini” przed sądem.

W Wiedniu przed sądem dywizyjnym obrony królowej stanęła nowa grupa „podrobionych” rabinów galicyjskich, oskarżonych o to, iż na mocy fałszywych danych, jakoby byli kandydatami na rabinów, uwalniali się od służby w pospolitem ruszeniu. Wszyscy uznani zostali za winnych podejścia władzy i skazani na 2 do 6 miesięcy więzienia.

Rosya wobec Rumunii.

Z Bukaresztu telegrafują: Take Jonescu oświadcza w „Independance Roumaine”, że Rosya, o czem żaden Rumun nie wątpił, w pełni przyrzeczenia swego dotrzyma.

Car popiera króla Konstantego.

Gazety szwajcarskie donoszą, iż car wysłał do króla Konstantego w ciepłych słowach ujęty list własnoręczny, w którym oświadcza, iż Rosya nie dąży do pozbawienia króla tronu i opierać się będzie utworzeniu greckiej rzeczypospolitej.

Podpada również dalsza wzmianka, iż biuro prasowe rosyjskiego ministerstwa spraw zagranicznych wyraziło życzenie, aby zaniechano osobliwych ataków na króla Konstantego, a krytykowane tylko rząd grecki.

Popłoch w Bukareszcie.

Masowa ucieczka ludności z Bukaresztu trwa w dalszym ciągu i odbywa się w wielkim popłochu. Całe życie w Bukareszcie zamarło. W całym mie-

się na tym odcinku. Ataki rosyjskie na północ i na wschód od miasteczka Kirlibaby w ciągu dnia wczorajszego osłabły. Przelamanie frontu znów się nie udało; Kirlibaba, przyległe wzgórze i gościńce, prowadzące od Kirlibaby, znajdują się silnie w ręku wojsk sprzymierzonych. W obszarze Ludowej podejmowali Rosyanie w dalszym ciągu swe ataki, które jednak nie doprowadziły ich również do żadnego celu. Gdzie tylko zdołali się Rosyanie usadowić, wypędzano ich natychmiast w kontrataku.

Nad Złotą Lipą po odparciu wielkich ataków rosyjskich nastąpiła przerwa w walkach. Rosyanie sprowadzili tam w ostatnich dniach znaczne posiłki. Po silnej działalności artylerii usiłowali wczoraj przy pomocy tych nowych posiłków wtargnąć do linii wojsk tureckich koło Sarańczuk, zostali jednakże odparci. Przejściowo obsadzony odcinek rowu odebrały im wojska osmańskie.

Koło Perepelnik toczy się w całej pełni bitwa, rozpoczęta przed dwoma dniami. Wojska austro-węgierskie, broniąc skutecznie swych stanowisk, zadały nieprzyjacielowi ciężkie straty.

Wojna z Rumunią.

Jeden z korespondentów do piśmie wiedeńskich, pisze z głównej kwatery, co następuje:

Nieprzyjaciel przekroczył granice Węgier od południa i od wschodu; miejscami posunął się na 50 klm. w głąb Siedmiogrodu. Niespodziewany atak, którym Rumunia rozpoczęła kroki nieprzyjacielskie — w Predealu jeszcze na trzy kwadransy przed oficjalnym wypowiedzeniem wojny — przedstawiał dla nieprzyjaciela bezsprzecznie pewne korzyści. Kierownictwo armii sprzymierzonych aż do ostatnich czasów nie liczyło się z tem, iż Rumunia teraz właśnie rozpocznie wojnę, gdyż nieukończyła była jeszcze swych artyleryjskich i technicznych przygotowań. Brakło jej dział górskich i wyszkolonej załogi dla obsługi dostarczonych przez koalicję dział ciężkiego kalibru. Także i wyposażenie w karabiny maszynowe nie było dostatecznym. Brakło dalej trenu, a i kwestya amunicji nie była w zupełności rozwiązana.

Sprzymierzone kierownictwa armii poczyniły jednak wszystkie przygotowania dla obrony Siedmiogrodu; na granicy budowano fortyfikacje polowe i urządzono pozycje. Aby jednak nie rozdrabniać swych sił, nie uważano za stosowne już teraz trzymać w pogotowiu wojska, przeznaczone dla obrony kraju w razie ewentualnego napadu Rumunii, a przez to wykluczać możliwość użycia tych sił na innych, w danej chwili ważnych frontach. Nieprzyjaciel, wpadając do Siedmiogrodu, napotkał tylko słabe oddziały graniczne, które, wszedłszy z nieprzyjacielem w „czucie” bojowe, poczęły się cofać na linie dalej wstecz położone, aby tam oczekiwać posiłków. Zgromadzenie posiłków ze względu na stosunki komunikacyjne w kraju górskim musiało być rzecz prosta, odbywać się powoli. Dzięki temu nieprzyjaciel mógł obsadzić kilka komitatów granicznych, atoli niedostateczna siła jego armii nie pozwoliła mu na dalsze wyzyskanie początkowych sukcesów. Nieprzyjaciel, przeszedłszy przełęcz, począł się oszańcowywać, a unikał akcji na większą skalę.

Wskutek takiego zachowania się nieprzyjaciela sprzymierzone kierownictwa armii zyskały trzy tygodnie cennego czasu i nie omieszkały go też wyzyskać. Sytuacja obecnie jest jeszcze w pełni rozwoju, atoli już teraz nie można jej uważać za niekorzystną dla wojsk sprzymierzonych. Rumuni

użyli do „czyci” około 24 dywizyj, z których każda liczy po 15 000 żołnierzy. Poszczególne oddziały rumuńskie poniosły w ogniu krwawe straty nawet do 50 proc.; mimo to jednak niezachodziła potrzeba wycofawania ich z linii, co świadczyło o wytrzymałości żołnierzy. Na ogół pojmano dotąd bardzo mało jeńców. Tłomaczy się to zaciętością walk.

Zniszczenie angielskiego składu amunicji.

Wedle telegramu biura Wolffa z Nowego Jorku z dnia 5 września ogłasza „New York Times” wiadomość podaną mu przez „Universal Press Association” w Nowym Jorku, wedle której członek angielskiego parlamentu King donosi w liście, że na krótko przed 16 sierpnia nastąpiła największa eksplozja, jakkolwiek dotychczas była za liniami angielskimi we Francji. Straty amunicji szacują na 25 milionów dolarów (100 milionów marek). „Norddeutsche Allgemeine Ztg.” po zasięgnięciu urzędowych wiadomości, daje następujące objaśnienie:

„Jeden z największych składów amunicji założony został po pracy trwającej całe miesiące pod Andricą, 16 klm. na południe wschód od Calais; tużiny składnic i szop rozmaitych wielkości, nowe obszerne zakłady kolejowe, rampy i platformy do wyładowania powstały, a pociągi nadchodziły jedne za drugimi z amunicją, aby składy olbrzymie zapęłnić.

Kiedy już, wedle obserwacji naszych lotników, wszystko pełne było amunicji, w nocy z 20 na 21 lipca nastąpił atak lotników naszych z ogromnym skutkiem. Cały ten olbrzymi skład amunicji aż do ostatniej szopy wyleciał w powietrze. Głębokie lejce i ruiny oznaczają miejsce, na którym znajdował się główny angielski skład amunicji. W całej okolicy paliły się domy mieszkalne, baraki i rozmaite inne budowle.

Doskonale zdjęcia naszych lotników na dzień przed atakiem i dzień po nim nie pozostawiają najmniejszej wątpliwości co do ogromu tego zniszczenia.

Jeżeli w liście angielskiego parlamentaryusza King czas katastrofy nieco później został podany, nie można wątpić, że odnosi się to do ataku na Andricę. Jeżeli jednak nastąpiła jaka późniejsza eksplozja po za angielskim frontem, straty dla Anglików zdwoiły się.

Nowy atak lotniczy na Anglię.

(włb.) Berlin, 26 września (Urzędowo.) W nocy z 25 na 26 września obrzucała część naszych samolotów marynarki obficie i z widocznym skutkiem bombami wybuchowymi i zapalnymi angielski port wojenny Portsmouth, utwierdzone miejsca przy ujściu Tamizy, jako też dla wojska ważne zakłady przemysłowe i kolejowe środkowej Anglii, pomiędzy niemi York, Leeds, Lincoln i Derby. Mimo silnego przeciwdziałania powróciły samoloty nieuszkodzone.

Sześć sztabu admiralicyi.

Śmierć lotnika Wintgensa.

(włb.) Münden, 27 września. „Mündener Ztg.” donosi: Wczoraj rano poległ w walce przeciwko przeważającemu przeciwnikowi po zaciętej walce napowietrznej porucznik-lotnik Wintgens. Otrzymał rozkaz bronić wspólnie ze swoim przyjacielem Boelke'm niemiecką eskadrę, mającą trudne zadanie do rozwiązania. Na życzenie poległego zwłoki pochowane zostaną w kraju nieprzyjacielskim, na miejscu, na którym znalazł śmierć lotnika za ojczyznę.

Bezskuteczny rosyjski atak lotniczy.

(włb.) Berlin, 27 września. Dnia 26 września przed południem została stacya lotnicza Angersee ponownie przez dwa rosyjskie samoloty bezskutecznie zaatakowana. Naszym samolotom obronnym udało się jeden z nieprzyjacielskich statków zmusić po nad Angersee do walki i po krótkiej walce zestrzelić, podczas gdy drugi statek, uszkodzony przez artylerję, umknął w kierunku na Runoe.

Na morzu.

(włb.) Madryd, 26 września. (Agencya Havasa.) Austro-węgierska łódź podwodna zatopiła włoski „Brigg Garibaldi” (1374 ton), którego załoga uratowana, angielski parowiec „Charthouse” (3021 ton) i norweski parowiec „Burjord”. Włoski okręt „Vega” (3026 ton) został również storpedowany. Załoga została wysadzona na ląd.

Sprawozdanie austriackie.

(włb.) Wiedeń, 27 września. Wojna na wschodzie. W obrębie Petrozenu przyszło wczoraj tylko na górze Tulisui do czucia bojowego z Rumunami. Przy Nagy Szeben (Fermannstadt) biorą walki przebieg dla nas pomyślny. Na siedmiogrodzkiemu froncie wschodnim stoją nasze strażę w licznych punktach w potyczce.

W okolicy Bistricioara zostały ataki rumuńskie na północ od Kirlibaby, a w okolicy Ludowej rosyjskie ataki odparte. Dalej na północ nic ważniejszego.

Wojna z Włochami. Żadnych większych walk. Na wyżynach Karst stoją części naszych pozycji od czasu do czasu pod silnym ogniem artylerji i min.

Południowo wschodnia widownia wojny. Położenie bez zmiany.

Sprawozdanie bułgarskie.

(włb.) Z 26 września. Front macedoński: Na wzgórzu Staranereckiej Planiny jeden z naszych oddziałów zaatakował w kierunku wsi Bresnicy batalion 242. pułku francuskiego i rozproszył go. Ujęto kilka tuzinów jeńców. W okolicy wsi Pissodery i Arnensko podjęliśmy kontratak na trzy bataliony nieprzyjacielskie, które cofnęły się w nieładzie, pozostawiając na pobojowisku licznych zabitych i rannych. Na wschód od Floriny odparliśmy trzy po sobie następujące ataki francuskie, nieprzyjaciel cofnął się z wielkimi stratami. Po 10-dniowych bezustannych walkach, w których cała serbska dywizja dryńska wykonywała najzaciętsze ataki przeciw wzgórzom Kajmakalan, zaatakowały ją wojska nasze z braskiem dnia z wielkim rozmachem i zmusiły ją do cofnięcia się na całym froncie. Walka toczy się z wielkimi dla nas sukcesami w dalszym ciągu.

Sprawozdanie rumuńskie.

Front rumuński: W Dobrudży nie było zmian. Wojska nasze utwierdzają się w zajętych przez siebie stanowiskach.

(włb.) Z 26 września: Zacięte walki w siedmiogrodzkiej dolinie Jin, dokąd Rumuni dotarli. W Dobrudży nieprzyjaciel atakował trzy razy w zwartych kolumnach, odparto go jednak za każdym razem. Samolot obrzucił bombami Bukareszt w poniedziałek po południu, trafiając szpital i przytułisko dla sierót. 60 osób zabitych i wiele rannych, przeważnie kobiety i dzieci. W poniedziałek w nocy samolot nieprzyjacielski, rzucając bomby na Bukareszt, zabił 5 dzieci.

Sprawozdanie rosyjskie.

(włb.) Z 26 września. Front zachodni: Samolot nieprzyjacielski typu „Ilya Muromec” pojawił się nad utworcem w Hinzenberg i rzucił 17 bomb, każda wagi 2 pudów, które nie wyrządziły żadnej szkody. W okolicy na południe od Dźwińska samolot nieprzyjacielski, przez artylerję naszą zaatakowany, zawrócił i począł się chylić do upadku. Zauważono, że aparat podczas swego upadku w linie nieprzyjacielskie, otulony był w chmurę czarnego dymu. Po gwałtownym ostrzeliwaniu artyleryjskim nieprzyjaciel w sile dwóch batalionów przypuścił szturm na nasze rowy w okolicy na północ od jeziora Kołdyczewskiego. Odparty jednak energicznym ogniem, pozostawił pomiędzy naszymi a swemi rowami licznych poległych i rannych.

Pieniędzy nie można stósowniej i przy równej pewności korzystniej ulokować, jak przez udział w pożyczce wojennej. Własna korzyść łączy się najszczęśliwiej z pożytkiem ojczyzny.

Nasza sprzedaż sprzętów domowych i towarów z drzewa

rozpoczyna się dziś

w piątek, o godz. 5 po południu,

Dom towarów

H. Herzberg, Zaborze

Z powodu braku materiału do opakowania prosimy Szan. Odbiorców przynieść z sobą koszyki lub torby.

95 fen.

1.95

Gebrüder Rauh Gräfrath 18

Fabryka towarów stalowych i I-rzędny dom wysyłkowy.

Wysyłka prywatnym wprost!

Odbicie naturalnej wielkości.

Sakiewka sportowa „Glücks-huf“

portmonetka dla panów z brązowej, drobno karbowanej skóry Mouton, kształcie podkowy. Strona przednia portmonetki jest ozdobiona wliczonemi łbami końskimi, strona tylna ma kieszonkę biletową. Wewnątrz jest osobna przegródka dla pieniędzy, kieszonka na banknoty i kieszonka do złota z osobnym zamknięciem. Wewnętrzna koperta służy dla wygody przy placeniu, ponieważ zawartość pieniędzy wygodnie na niej rozłożyć można.

Nr. 4049. Cena tylko mk. 1.75 za sztukę.

Dwie litery lub jeden monogram złotem tłoczony kosztuje 10 fen., całe miano 20 fen. — Największy wybór towarów skórzanych wszelkiego rodzaju. (Więcej jak 200 rodzajów portmonetek.)

WYSYŁKA

tylko za zaliczką lub poprzednim nadaniem gotówki. — W pole nie można wysłać zaliczek pocztowych.

GWARANCJA!

Towary, nie podobające się, chętnie zamieniamy lub zwracamy pieniądze.

Ofiarujemy każdemu szczególne korzyści!

Darmo i franko wysyłamy na życzenie każdemu nasz wielki ilustrowany katalog

który zawiera przeszło 10000 przedmiotów wszelkiego gatunku, między innymi wielki wybór

potrzebnych artykułów dla żołnierzy.

Wiele tysięcy uznań nad dobrocią i jakością naszych towarów.

Przy każdym zleceniu osobne ustępstwa (rabat).

Wyżej wymienione cztery głoski omawiają wyraz niemiecki, w którym pokładają Niemcy swoją nadzieję.

to zadanie, otrzyma każdy, który zgadnie „Pożegnanie” wojaka. Powyższy obraz jest ca. 50x60 cm, wielki i jest rzeczywiście artystyczną ozdobą na ścianę dla każdego pokoju. Obraz ten dajemy za darmo jedynie za minimalną opłatą kosztów przesyłki i tylko tym, którzy zagadkę rozwiążą. Przesyłka do niczego nie zobowiązuje. Rozwiązanie zagadki powinno się do nas natychmiast w opłaconej kopercie z wyraźnym podaniem swego adresu przesłać. Otrzymacie pan natychmiast wiadomość, czy zagadka jest dobrze rozwiązana. Po to powrotnie za wiadomości koniecznie do zagadki rozwiązanej dołączyć. — Pisz Pan natychmiast do

Moderner Verlag, Heidelberg A. 17.

Friedrich Wilhelm

zabezpieczenie na życie tow. akc.

Założone 1866 Berlin W. 8, Behrenstr. 58-61

Nowych wniosków przyjęto od roku 1866 do początku:

1876: M. 69 000 000

1886: M. 165 000 000

1896: M. 385 000 000

1906: M. 1 012 000 000

1916: M. 2 408 000 000

Zabezpieczenie wojenne za dodatkową premią.

Przed zawarciem zabezpieczenia na życie żądajcie naszych druków. — Przed objęciem małego lub otwartego zastępstwa żądajcie naszych warunków.

Subdyrekcja: Katowice, ul. Grundmanna 28

Kto chce pieniądze

zupelnie pewnie i na korzystny procent złożyć, ten niech się zwróci do

Banku Ludowego w Pszczynie

lub do filii tegoż banku

w Mikołowie, ul. Dworcowa

u p. Józefa Jankowskiego.

Placimy od złożonych pieniędzy

4% za ćwierćrocznym
3 1/2% za miesięcznym
3% za tygodniowym

wypowiedzeniem.

Pożyczek udzielamy pod korzystnymi warunkami — tylko osłonkom.

Kursa wyższej szkoły zawodowej dla

gospodarstwa i administracji przy uniwersytecie i wyższej szkole technicznej w Wrocławiu.

W początku listopada rozpoczynają się kursa dla:

gospodarstwa i administracji gmin, opieki socjalnej, bankowości, administracji wiejskiej.

Spis wykładów i warunki przyjęcia bezpłatnie u głównego pedela (Oberpedell der Universität).

Nowo otworzono!

Salon dla kosmetyki, masowania twarzy i t. d.

Pielęgnacja włosów Kosmetyczne wyroby i t. d.

Magda Guler, Bytom, ul. Dworcowa 3^L

Ponownie mamy zapas w wszystkich gatunkach lekko chodzących

młóckarni

Zapraszamy reflektantów, aby się tylko do nas wprost udawali.

Do uprawy roli w jesieni mamy na składzie

plugi, kultywatory, brony i wszelkie części rezerwowe. Do wybierania kartofli ko paczki wszelkiego rodzaju.

Karl Schmigalle & Co., fabryka maszyn Wielkie Strzelce — Gr. Strehlitz 05.

Dom pierza J. Sussmann

Katowice, dawn. ul. Grundmanna 17, teraz Grundmanna 19, Telefon 1481

Wielki skład świeżego pierza i kwapu, gotowych pierzgn, powłok na łóżka, poszew i kołder watowanych.

Ścisłe rzetelna usługa. Obejrzenie bez przymusu kupna chętnie dozwolone. Częściowa odpłata dozwolona. Specyalność: Wyprawy ślubne. Korzystna okazja zakupu dla nowożeńców.

Równocześnie polecam mój najnowszy zakład parowania i czyszczenia pierza, łaskawej uwadze.

Proszę wyraźnie zważać na firmę i numer domu.

Zakład chemiczn. czyszczenia i farbowania

Max Zlumer właściciel Curt Müller & Zeun BYTOM, ul. Piekarska 77, Dworcowa 8, Krakowska 1 ROZBARR, ulica Scharlejska 34a. — Telefon nr. 570 15 FILII poleca się 15 FILII

do wykonywania wszelkich prac w zakresie farbowania i czyszczenia toczących - Odstawa darmo — Szybkie wykonanie

Materje na suknie, materje na bluzki, lekkie materje latowe, poszwy, wspany, towary płócienne, trykoty, bielizna, rękawiczki i pończochy.

Konfekcyja dla pań i dziewcząt. — Rzetelna usługa. —

N. Markiewitz, Król Huta, ulica Następcy tronu 45 i Wodna (Wasserstr.) 9. Założono w 1883 roku.

